

MAAK JE EIGEN TAAL

Op school heb je bijna iedere dag taal. Dan schrijf je een spannend verhaal of leer je nieuwe woordjes. Maar wat je niet hoort, is waarom alleen mensen praten, en dieren niet. Of hoe je je eigen taal kunt maken. Marc van Oostendorp vertelt je er in de serie 'Taalkunde voor kinderen' alles over.

Marc van Oostendorp

Nuk je tijd neuzel? Als je genoeg puzzelt, kun je vast zien wat hier staat: lees alle woorden maar eens achterstevoren. En als je goed oefent, kun je zo heel snel met je vriendjes en vriendinnetjes praten. Dat is reuzehandig, bijvoorbeeld om in de bus ongehoord grappen te kunnen maken over het kale hoofd van de man voor je, of om met je zusje over de belachelijke jas van je moeder te

'Kaal is die man'

Een taal bestaat uit twee stukken: een woordenlijst en een grammatica. In de woordenlijst kunnen mensen opzoeken hoe ze allerlei dingen moeten noemen in jouw taal. In de grammatica kunnen ze vinden hoe ze van de woorden zinnen moeten maken. Er is daarbij maar één regel: zet de woorden in de volgorde die je leuk vindt. 'Die man is kaal', 'Kaal is die man', 'Kaal die is man', 'Die is man kaal', het is allemaal goed in je nieuwe taal.

De woordenlijst is het meeste werk. Je moet eerst goed bedenken waarover je in je taal wilt kunnen praten. In ons geval zijn dat de lichaamsdelen en de kledingstukken van grote mensen. Je moet daarom woorden hebben

voor al die voorwerpen: *oor, mond, pukkel, jas, spijkerbroek, wrat, vetbobbels en bril*. Kies woorden die niet al te veel op elkaar lijken. Als je een mond een 'boesj' genoemd hebt, noem dan een neus geen 'biesj'. Dan raak je vast in de war als je tegen je vriendje zegt dat zijn moeder een grote mond heeft, en hij denkt dat je bedoelt dat ze een grote neus heeft.

Behalve woorden voor lichaamsdelen heb je nog twee andere soorten woorden nodig. Allereerst zijn dat woorden waarmee je kunt zeggen wat die

lichaamsdelen doen, bijvoorbeeld *glimmen, stinken, druipen en uitsteken*. Op de tweede plaats heb je woorden nodig die uitdrukken wat die lichaamsdelen zijn, bijvoorbeeld *lelijk, afschuwelijk, knalgroen, piepklein* en *goedkoop*.

Naden in je broek

Als je die drie lijstjes met woorden hebt – woorden voor lichaamsdelen, woorden voor wat de lichaamsdelen doen en woorden voor wat die lichaamsdelen zijn – ben je al een heel eind. Wel moet je nog wat kleine woordjes verzin-

nen, waarmee je woorden uit de drie belangrijke groepen aan elkaar kunt plakken. Je moet daarbij denken aan woordjes zoals *een, twee, drie, de, is* (zodat je kunt zeggen 'De neus is piepklein'), *heeft, op* (voor *de pukkel op de neus*), *in, met, van, ik, jij, hij, zij, wij, jullie, en, niet*. Die woorden zijn als de draadjes in de naden in je broek: je ziet ze bijna niet, maar als ze er niet waren, viel de boel uit elkaar.

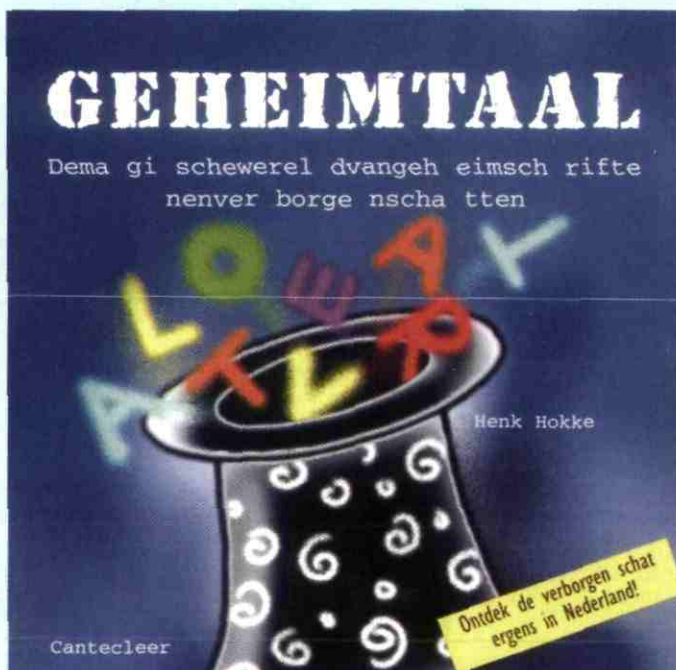
Je taal kan makkelijker zijn dan het Nederlands. In het Nederlands zeggen we bijvoorbeeld 'de jongen' en 'het meisje'. Die woordjes *de* en *het* zijn lastig. Een buitenlander moet altijd uit zijn hoofd leren of het nu *de neus* is of *het neus*. Dat hoeft in jouw eigen taal niet. Je bedenkt gewoon één woord dat zowel *de* als *het* kan betekenen; bijvoorbeeld *la*.

Er is nog een punt waarop je taal makkelijker kan. In het Nederlands zeg je 'ik gil', 'jij gilt', 'wij gillen'. *Gillen* heeft daarin elke keer een andere vorm. Je zou net zo goed elke keer dezelfde vorm kunnen gebruiken: *ik stinken, jij stinken, wij stinken*. Als je dat in het Nederlands doet, vindt iedereen het raar, maar in je eigen taal mag je doen wat je wilt.

Niet kwaad

Als je met je taal gaat oefenen, zul je merken dat je nog allerlei woorden mist. Die kun je er dan nog altijd bij verzinnen. Je kunt natuurlijk ook best af en toe een Nederlands woord gebruiken. Het leukst is wel als je iemand hebt met wie je kunt praten.

Zo'n taal maken is alles bij elkaar een heel gedoe. Het kan ook nog makkelijker. Bij jou in de klas, of ergens anders op school, zit vast iemand die een taal spreekt die veel andere mensen niet verstaan. Somalisch bijvoorbeeld, of Turks. Je kunt hem of haar ook vragen hoe al die lichaamsdelen heten, wat ze doen en hoe ze zijn in die vreemde taal. En later kun je misschien een keer met vakantie gaan naar het land waar je vriendjes vandaan komen en dan praten over hoe de mensen eruitzien. Moet je wel uitkijken dat je ze niet kwaad maakt.



Vorig jaar verscheen er bij uitgeverij Cantecleer een heel boek over geheimtaal, bedoeld voor kinderen tot 12 jaar.

kunnen praten zonder dat ze kwaad wordt.

Toch weet je nog niet helemaal zeker of dat wel goed gaat. Misschien heeft je moeder ook achterstevoren leren praten toen ze nog een meisje was. Misschien is die kale man wel heel slim, en kan hij alles wat je zegt verstaan. Het is dan dus veiliger om je eigen taal te maken, die echt nog niemand kent. Je hebt daar niet veel meer voor nodig dan een pen, een leeg schrift en veel vrije tijd. Het leukst is het om de taal met een vriendje of vriendinnetje te maken.